

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำ.....	7
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดิน.....	21
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา.....	58
ลักษณะข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	59
วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
การสร้างฐานข้อมูลภูมิศาสตร์.....	64
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	65

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 สภาพทั่วไปของที่สาธารณประโยชน์.....	69
ประวัติพื้นที่บึงสีไฟ.....	69
ประวัติทั่วไป.....	70
สภาพทางกายภาพ.....	73
สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ.....	111
สภาพเศรษฐกิจและสังคม.....	117
5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	127
ผลการวิเคราะห์และอภิปรายผล.....	127
การศึกษาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร.....	128
การศึกษาลักษณะของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ	
จากภาพถ่ายทางอากาศขาว – ดำ และภาพถ่ายทางอากาศสีเชิงตัวเลข	
ในช่วงปี พ.ศ. 2496, 2517, 2535, 2535 และ 2545	136
การเปรียบเทียบลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร	
ระหว่างปี พ.ศ. 2535, 2538 และ 2545	180
การศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ	197
6 บทสรุป.....	202
สรุปผลการวิจัย.....	202
ข้อเสนอแนะ.....	212
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	215
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	215

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	216
ภาคผนวก.....	227
ภาคผนวก ก เอกสารหลักฐานต่าง ๆ	228
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	228
ประวัติผู้วิจัย.....	228

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงประเภทและจำนวนพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย.....	13
2 แสดงประเภท จำนวน และเนื้อที่ของพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย (แยกตามรายการ : เนื้อที่ไร่).....	14
3 ลักษณะภูมิอากาศในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546.....	81
4 แสดงระดับอุณหภูมิเฉลี่ยของอากาศรายเดือนในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546.....	82
5 แสดงระดับความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยรายเดือนในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546.....	86
6 แสดงปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันฝนตกรายเดือนเฉลี่ยในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546	91
7 แสดงปริมาณการระเหยสุทธิเฉลี่ยรายเดือนในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546	92
8 ศักยภาพของดินบริเวณบึงสีไฟต่อการทำการเกษตร.....	98
9 ัั้นความเหมาะสมของหน่วยดินบริเวณพื้นที่บึงสีไฟ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร สำหรับพืชเศรษฐกิจเป็นรายพืช.....	100
10 แสดงการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำของบึงสีไฟ ระหว่างปี พ.ศ. 2527 – 2546	108
11 แสดงพันธุ์ปลาที่พบในบึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร.....	112
12 แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2546	119
13 การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2496	139
14 การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2517	144
15 การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2535 ในส่วนที่ 1 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายในพื้นที่บึงสีไฟ	150
16 การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2535 ในส่วนที่ 2 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายนอกพื้นที่บึงสีไฟ รัศมี 1 กิโลเมตร	155

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2538 ในส่วนที่ 1 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายในพื้นที่บึงสีไฟ	160
18 การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2538 ในส่วนที่ 2 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายนอกพื้นที่บึงสีไฟ รัศมี 1 กิโลเมตร.....	166
19 การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2545 ในส่วนที่ 1 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายในพื้นที่บึงสีไฟ.....	171
20 การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2545 ในส่วนที่ 2 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายนอกพื้นที่บึงสีไฟ รัศมี 1 กิโลเมตร.....	177
21 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2538	185
22 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ระหว่างปี พ.ศ. 2538 – 2545	190
23 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2545	196
24 สรุปการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2496, 2517, 2535, 2538 และ 2545	207
25 สรุปการใช้ที่ดินภายในพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2535, 2538 และ 2545	208
26 สรุปการใช้ที่ดินภายนอกพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร รัศมี 1 กิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2535, 2538 และ 2545.....	209

บัญชีภาพ

ภาพ	หน้า
1 โมเดลวิวัฒนาการการใช้ที่ดินของประเทศไทย.....	25
2 ส่วนประกอบที่สำคัญของ GIS และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน.....	48
3 สรุปรูปภาพรวมขั้นตอนในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ	67
4 ขั้นตอนการศึกษา.....	67
5 ขั้นตอนการสร้างแผนที่ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
6 พื้นที่บึงสีไฟ เมื่อปี พ.ศ.2496.....	70
7 แผนที่จังหวัดพิจิตร.....	74
8 แผนที่แสดงขอบเขตของพื้นที่ศึกษา.....	75
9 แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่บึงสีไฟ.....	77
8 แสดงอุณหภูมิเฉลี่ยในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546.....	89
9 แสดงความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546.....	89
7 แผนที่จังหวัดพิจิตร.....	73
8 แผนที่แสดงขอบเขตของพื้นที่ศึกษา.....	74
9 แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่บึงสีไฟ.....	77
10 แสดงอุณหภูมิเฉลี่ยในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546.....	87
11 แสดงความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยในจังหวัดพิจิตร ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2546.....	87
12 แผนที่แสดงลักษณะอุทกวิทยา.....	93
13 แผนที่แสดงลักษณะของดินบริเวณพื้นที่ศึกษา.....	99
14 แผนที่กลุ่มชุดดินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.....	101
15 แผนที่กลุ่มชุดดินในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.....	102
16 แผนที่กลุ่มชุดดินในเขตตำบลท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.....	103
17 แผนที่กลุ่มชุดดินในเขตตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.....	104
18 แผนที่กลุ่มชุดดินในเขตตำบลโรงช้าง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.....	105
19 แผนที่กลุ่มชุดดินในเขตตำบลคลองคะเชนทร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร.....	106
20 บริเวณทางน้ำไหลออกพื้นที่บึงสีไฟ.....	109
21 บริเวณทางน้ำไหลเข้าพื้นที่บึงสีไฟ.....	109

บัญชีภาพ(ต่อ)

ภาพ	หน้า
22 บริเวณหลังโครงการชลประทาน.....	109
23 บริเวณหลังบ้านลู่เทพ.....	109
24 บริเวณริมเกาะกลางน้ำ.....	109
25 บริเวณหน้าพื้นที่ปลูกบัวของลุงสำเนียง.....	109
26 บริเวณกลางบึงสีไฟ.....	110
27 บริเวณหลังโรงเรียนสระหลวงพิทยาคม.....	110
28 บริเวณศาลาเก้าเหลี่ยม.....	110
29 บริเวณชุมชนบ้านกระทู้.....	110
30 แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม.....	121
31 โครงการชลประทาน.....	125
32 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิจิตร.....	125
33 สถาบันการศึกษา (โรงเรียนบึงสีไฟ).....	125
34 ศาสนสถาน (วัดบึงสีไฟ).....	125
35 สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์.....	125
36 สวนสมเด็จพระแม่ (สวนสิริกิติ์).....	125
37 ศูนย์พิทักษ์บึงสีไฟ.....	126
38 ชมรมเรารักพิจิตร.....	126
39 พื้นที่ชุ่มน้ำบึงสีไฟ.....	126
40 เกาะกลางน้ำภายในบึงสีไฟ.....	126
41 การทำนา/ทำสวนทำไร่.....	130
42 การทำนาบัวภายในพื้นที่บึงสีไฟ.....	130
43 ร้านขายของที่ระลึก/ของฝาก.....	130
44 ร้านอาหารบริเวณพื้นที่บึงสีไฟ.....	130
45 สถานที่ราชการ.....	130
46 เส้นทางคมนาคม.....	130

บัญชีภาพ(ต่อ)

ภาพ	หน้า
47 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นเงินของบึงสีไฟ.....	132
48 การตื่นเงินที่เกิดจากการถมที่.....	133
49 การตื่นเงินที่เกิดจากวัชพืชและพันธุ์ไม้น้ำ	133
50 การสร้างถนนล้อมรอบบึงสีไฟ.....	135
51 การสร้างสิ่งปลูกสร้างภายในบึงสีไฟ.....	135
52 ที่อยู่อาศัย/ร้านค้า/ร้านอาหาร.....	135
53 หมู่บ้านจัดสรร.....	135
54 แผนที่การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2496	140
55 สัดส่วนการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2496	141
56 พื้นที่บึงสีไฟ เมื่อปี พ.ศ. 2496	141
57 พื้นที่สำหรับทำนาบัว	141
58 แม่น้ำพิจิตรเก่า	142
59 แม่น้ำพิจิตรเก่า	142
60 อุทยานเมืองเก่าพิจิตร.....	142
61 โรงเรียนวัดสมาบาบ	142
62 โรงพยาบาลพิจิตร ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2496	142
63 เส้นทางคมนาคม	142
64 แผนที่การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2517	146
65 สัดส่วนการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2517	146
66 พื้นที่ชุ่มน้ำบึงสีไฟ	146
67 พื้นที่สำหรับทำนาและนาบัว	146
68 แผนที่การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2535	151
69 สัดส่วนการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2535 ในส่วนที่ 1 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายในพื้นที่บึงสีไฟ	152
70 พื้นที่บึงสีไฟและสิ่งปลูกสร้าง.....	152
71 พื้นที่นาบัว.....	152

บัญชีภาพ(ต่อ)

ภาพ	หน้า
72 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิจิตร.....	153
73 ศูนย์จักรกลประมงพิจิตร.....	153
74 โครงการชลประทานพิจิตร.....	153
75 โรงเรียนบึงสีไฟ.....	153
76 วัดบึงสีไฟ.....	153
77 สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์.....	153
78 สัดส่วนการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2535 ในส่วนที่ 2 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายนอกพื้นที่บึงสีไฟ รัศมี 1 กิโลเมตร.....	156
79 ที่อยู่อาศัย/ร้านค้า/ร้านอาหาร.....	156
80 แขวงทางพิจิตร ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2520.....	156
81 แผนที่การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2538	161
82 สัดส่วนการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2538 ในส่วนที่ 1 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายในพื้นที่บึงสีไฟ	162
83 พื้นที่ชุ่มน้ำและพื้นที่น้ำท่วมถึง	162
84 พื้นที่สำหรับทำนาบัว.....	162
85 สวนสมเด็จพระแม่.....	163
86 สิ่งปลูกสร้างภายในบึงสีไฟ.....	163
87 ศาลาบึงสีไฟ.....	163
88 ศาลาบึงสีไฟ.....	163
89 โครงการอุทยานระบบนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงสีไฟ.....	163
90 สิ่งปลูกสร้างภายในโครงการอุทยานระบบนิเวศในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงสีไฟ.....	163
91 สัดส่วนการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2538 ในส่วนที่ 2 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายนอกพื้นที่บึงสีไฟ รัศมี 1 กิโลเมตร.....	167
92 โครงการระบบบำบัดน้ำเสีย.....	167
93 สำนักงานประมงน้ำจืดจังหวัดพิจิตร.....	167
94 สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองพิจิตร.....	168

บัญชีภาพ(ต่อ)

ภาพ	หน้า
95 สำนักงานสรรพากรพื้นที่พิจิตร.....	168
96 สำนักงานประกันสังคมจังหวัด.....	168
97 สำนักงานจัดหางานจังหวัด.....	168
98 โรงเรียนสระหลวงพิทยาคม.....	168
99 ที่อยู่อาศัย/ร้านค้า บริเวณถนนรอบบึง.....	168
100 แผนที่การใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2545	172
101 สัดส่วนการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2545 ในส่วนที่ 1 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายในพื้นที่บึงสีไฟ.....	173
102 พื้นที่นาบัว.....	173
103 ปอเลียงจะระเข้น้ำจืด.....	173
104 สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์.....	174
105 หอประชุมจะระเข้ภายในบึงสีไฟ.....	174
106 สวนสาธารณะภายในบึงสีไฟ.....	174
107 สวนสาธารณะภายในบึงสีไฟ.....	174
108 สิ่งปลูกสร้างภายในบึงสีไฟ.....	174
109 สิ่งปลูกสร้าง (ศูนย์พิทักษ์บึงสีไฟ).....	174
110 สิ่งปลูกสร้างภายในบึงสีไฟ.....	175
111 สิ่งปลูกสร้างภายในบึงสีไฟ.....	175
112 ร้านอาหารภายในบึงสีไฟ.....	175
113 สำนักงานผักตบชวา.....	175
114 การขุดลอกบึงสีไฟ.....	175
115 การขุดลอกบึงสีไฟ.....	175
116 สัดส่วนการใช้ที่ดินพื้นที่บึงสีไฟ จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2545 ในส่วนที่ 2 คือ ส่วนการใช้ที่ดินภายนอกพื้นที่บึงสีไฟ รัศมี 1 กิโลเมตร.....	178
117 พื้นที่นาบริเวณรอบบึงสีไฟ.....	178
118 เส้นทางคมนาคม (ถนนบึงสีไฟ)	178

บัญชีภาพ(ต่อ)

ภาพ	หน้า
119 โรงเรียนสระหลวงพิทยาคม.....	179
120 สำนักงานอัยการจังหวัด.....	179
121 สนามไดร์ฟกอล์ฟ.....	179
122 โรงแรมหมูน้อย/รีสอร์ทหมูน้อย.....	179
123 ที่อยู่อาศัย/ร้านค้า บริเวณรอบบึง.....	179
124 หมู่บ้านจัดสรรสายสัมพันธ์.....	179